

IB015 Neimperativní programování

Redukční strategie, Seznamy
program QuickCheck

Jiří Barnat
Libor Škarvada

Redukční strategie

Redukční krok

- Úprava výrazu, v němž se některý jeho podvýraz nahradí zjednodušeným podvýrazem.
- Upravovaný podvýraz (**redex**) má tvar aplikace funkce na argumenty, upravený podvýraz má tvar pravé strany definice této funkce do níž jsou za formální parametry dosazené skutečné argumenty.

Redukční strategie

- Předpis, který určuje jaký podvýraz se bude upravovat v následujícím redukčním kroku.

Striktní redukční strategie

- Při úpravě aplikace $F X$ nejdříve úplně upravíme argument X . Teprve nelze-li už upravovat argument X , upravujeme výraz F . Až nakonec upravíme (podle definice funkce) celý výraz $F X$.
- Při úpravě výrazů tedy postupujeme **zevnitř**.

Normální redukční strategie

- Upravovaným podvýrazem je celý výraz; nelze-li takto upravit aplikaci $F X$, upravíme nejdříve výraz F , pokud to nestačí k tomu, abychom mohli upravit $F X$, upravujeme částečně výraz X , ale pouze do té míry, abychom mohli upravit výraz $F X$.
- Při úpravě výrazů tedy postupujeme **zvnějšku**.

Líná redukční strategie

- Normální redukční strategii, při níž si pamatujeme hodnoty upravených podvýrazů a žádný s opakovaným výskytem nevyhodnocujeme více než jednou.
- Využívá referenční transparentnost.
- Nelze aplikovat na výrazy s vedlejším efektem.

Haskell

- Používá línou redukční strategii.
- Též označováno jako **líné vyhodnocování**.

Definice funkce

- $\text{cube } x = x * x * x$

Striktní redukční strategie

- $\text{cube } \underline{(3+5)} \rightsquigarrow \underline{\text{cube } 8} \rightsquigarrow \underline{8 * 8 * 8} \rightsquigarrow \underline{64 * 8} \rightsquigarrow 512$

Normální redukční strategie

- $\underline{\text{cube } (3+5)} \rightsquigarrow \underline{(3+5) * (3+5) * (3+5)} \rightsquigarrow 8 * \underline{(3+5) * (3+5)}$
 $\rightsquigarrow \underline{8 * 8} * (3+5) \rightsquigarrow 64 * \underline{(3+5)} \rightsquigarrow \underline{64 * 8} \rightsquigarrow 512$

Líná redukční strategie

- $\underline{\text{cube } (3+5)} \rightsquigarrow \underline{(3+5) * (3+5) * (3+5)} \rightsquigarrow \underline{8 * 8 * 8} \rightsquigarrow$
 $\underline{64 * 8} \rightsquigarrow 512$

Praktická realizace líného vyhodnocování

- Vzdálená ideální teoretické situaci.
- Ne vše lze líně vyhodnotit (výrazy s vedlejším efektem).
- V Haskellu garantováno pouze pokud je stejný výraz "vytknut" pomocí lokální definice.

Příklad

- `let z=3*3 in z + z + z`

Více info viz

- https://wiki.haskell.org/GHC/FAQ#Does_GHC_do_common_subexpression_elimination.3F
- https://wiki.haskell.org/GHC_optimisations#Common_subexpression_elimination

Pozorování

- Použitá strategie může ovlivnit chování programu.

Příklad 1

- Uvažme funkci `const`

```
const :: a -> b -> a
```

```
const x y = x
```

- Při striktním vyhodnocování dojde k dělení nulou

```
const 2 (1/0)  $\rightsquigarrow$  ERROR
```

- Při líném vyhodnocování k němu nedojde

```
const 2 (1/0)  $\rightsquigarrow$  2
```


Příklad 2

- Uvažme funkci `undf`

```
undf x :: Int -> Int
```

```
undf x = undf x
```

- Striktní vyhodnocování následujícího výrazu vede k zacyklení

```
head (tail [undf 1, 4]) =
```

```
head (tail (undf 1 : 4 : [])) ~>
```

```
head (tail (undf 1 : 4 : [])) ~>
```

```
...
```

- Při líném vyhodnocování k zacyklení nedojde:

```
head (tail [undf 1, 4]) =
```

```
head (tail (undf 1 : 4 : [])) =
```

```
head (tail (undf 1 : 4 : [])) ~>
```

```
head (4 : []) ~> 4
```

Churchova-Rosserova věta

- Výsledná hodnota ukončeného výpočtu výrazu nezáleží na redukční strategii: pokud výpočet skončí, je jeho výsledek vždy stejný.

Interpretace věty

- Churchova-Rosserova věta **nevylučuje různé chování** výpočtu při různých strategiích. Při některých strategiích může výpočet skončit, při jiných cyklovat. Nebo je výpočet podle jedné strategie delší než podle jiné. Nikdy však **nemůže skončit dvěma různými výsledky**.

O perpetualitě

- Jestliže pro nějaký výraz M existuje redukční strategie, s jejímž použitím se úprava výrazu M zacyklí, pak se tento výpočet zacyklí i s použitím striktní redukční strategie.

Interpretace věty

- Věta o perpetualitě říká, že z hlediska možnosti zacyklení výpočtu je striktní redukční strategie nejméně bezpečná. Když se při jejím použití výpočet nezacyklí, pak se nezacyklí ani při žádné jiné strategii.

O normalizaci

- Jestliže pro nějaký výraz M existuje redukční strategie, s jejímž použitím se úprava výrazu M nezacyklí, pak se tento výpočet nezacyklí ani s použitím normální redukční strategie.

Interpretace věty

- Věta o normalizaci říká, že z hlediska možnosti zacyklení výpočtu je normální redukční strategie nejbezpečnější. To neznamena, že by se s jejím použitím výpočet zacyklit nemohl; z věty však plyne, že když se to stane a výpočet se i při normální redukční strategii zacyklí, pak se zacyklí i při každé jiné strategii.

Jiný pohled

- Při použití líné/normální redukční strategie je výraz vyhodnocen až v okamžiku, kdy je potřeba pro další výpočet.
- Přístup, který jde nad rámec redukční strategie.

Příklady

- Líné čtení řetězce ze vstupu:
`getContents :: IO String`
- Líné vyhodnocování Boolovských operátorů v imperativních programovacích jazycích.
`(True OR (1/0)) = True`
`(open(...) OR die) - "umře" pokud open selže.`

Nekonečné datové struktury

- Vyhodnocení výrazu až v okamžiku, kdy je potřeba pro další výpočet, umožňuje manipulaci s nekonečnými datovými strukturami.
- Příkladem nekonečné datové struktury je **nekonečný seznam**.

Příklad

- Seznam nekonečně mnoha jedniček:

`jednicka = 1 : jednicka`

- Vyhodnocení výrazu `jednicka` se zacyklí při každé strategii:

`jednicka` \rightsquigarrow `1:jednicka` \rightsquigarrow `1:1:jednicka` \rightsquigarrow ...

- Ale je-li výraz `jednicka` podvýrazem většího výrazu, tak se jeho vyhocení při líné strategii nemusí zacyklit.

`head jednicka` = `head jednicka` \rightsquigarrow `head (1:jednicka)` \rightsquigarrow 1

Nekonečný rostoucí seznam všech přirozených čísel

- `nats = 0 : zipWith (+) nats jednickoy`

	0	1	2	3	4	5	...	nats
+	1	1	1	1	1	1	...	jednickoy
<hr/>								
0	1	2	3	4	5	6	...	

Fibonacciho posloupnost

- `fibs = 0 : 1 : zipWith (+) fibs (tail fibs)`

		0	1	1	2	3	5	...	fibs
+		1	1	2	3	5	8	...	tail fibs
<hr/>									
0	1	1	2	3	5	8	13	...	

Nekonečné opakování jednoho prvku

- `repeat :: a -> [a]`
`repeat x = x : repeat x`

Nekonečné opakování seznamu

- `cycle :: [a] -> [a]`
`cycle x = x ++ cycle x`

Opakovaná aplikace funkce

- `iterate :: (a -> a) -> a -> [a]`
`iterate f z = z : iterate f (f z)`

Alternativní definice

- `jednicky = repeat 1`
- `jednicky = iterate (+0) 1`
- `jednicky = iterate (id) 1`
- `jednicky = cycle [1]`
- `nats = iterate (+1) 0`

Další příklady

- `take 10 (iterate (*2) 1) ~>*`
- `take 5 (iterate ('a':) []) ~>*`
- `take 10 (iterate (*(-1)) 1) ~>*`
- `take 8 (cycle "Ha ") ~>*`

Alternativní definice

- `jednicky = repeat 1`
- `jednicky = iterate (+0) 1`
- `jednicky = iterate (id) 1`
- `jednicky = cycle [1]`
- `nats = iterate (+1) 0`

Další příklady

- `take 10 (iterate (*2) 1) ~>*` `[1,2,4,8,16,32,64,128,256,512]`
- `take 5 (iterate ('a':) []) ~>*` `["","a","aa","aaa","aaaa"]`
- `take 10 (iterate *(-1)) 1) ~>*` `[1,-1,1,-1,1,-1,1,-1,1,-1]`
- `take 8 (cycle "Ha ") ~>*` `"Ha Ha Ha"`

Zápis seznamů

Prostý výčet

- Zápis pomocí základních datových konstruktorů (`:`) a `[]`.
`1:2:3:4:5:[]`
- Ekvivalentní zkrácený zápis (syntaktická zkratka pro totéž).
`[1,2,3,4,5]`

Hromadný výčet

- Seznamy hodnot, které lze systematicky vyjmenovat (enumerovat) lze zadat tzv. **hromadným výčtem**.
- Seznamy zadané enumerační funkcí `enumFromTo`
`enumFromTo 1 12 ~>* [1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12]`
`enumFromTo 'A' 'Z' ~>* "ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ"`
- Všechny uspořádatelné typy jsou enumerovatelné.

Nekonečná enumerace

- Enumerovat lze i hodnoty typů s nekonečnou doménou.
- Hromadným výčtem lze definovat nekonečné seznamy.

```
nats = enumFrom 0
```

Enumerace s udaným vzorem

- Udáním druhého prvku lze definovat vzor enumerace:

```
take 10 (enumFromThen 0 2) ~>* [0,2,4,6,8,10,12,14,16,18]
```

```
enumFromThenTo 0 3 15 ~>* [0,3,6,9,12,15]
```

Přehled enumeračních funkcí a syntaktických zkratk

Enumerační funkce	Typ	Zkratka
<code>enumFrom m</code>	<code>Enum a => a->[a]</code>	<code>[m..]</code>
<code>enumFromTo m n</code>	<code>Enum a => a->a->[a]</code>	<code>[m..n]</code>
<code>enumFromThen m m'</code>	<code>Enum a => a->a->[a]</code>	<code>[m,m'..]</code>
<code>enumFromThenTo m m' n</code>	<code>Enum a => a->a->a->[a]</code>	<code>[m,m'..n]</code>

Intenzionální definice seznamu

- Prvky seznamu jsou generovány společným pravidlem, které předepisuje jak prvky z nějaké nosné množiny přepsat na prvky generovaného seznamu.
- Příklad: prvních deset násobků čísla 2
[2*n | n <- [0..9]]

Obecná šablona

- [definiční_výraz | generátor a kvalifikátory]
- Za každý vygenerovaný prvek vyhovující všem kvalifikátorům se do definovaného seznamu přidá jedna hodnota definičního výrazu.
- Definiční výraz může a nemusí použít generované prvky.
- Kvalifikátory a generátory se vyhodnocují **zleva doprava**.

Generátor

- `nová_proměnná <- seznam` nebo `vzor <- seznam`
- Definuje novou proměnou použitelnou buď v definičním výrazu nebo v libovolném kvalifikátoru vyskytujícím se vpravo.
- Nová proměnná postupně nabývá hodnot prvků v seznamu.
- V případě použití vzoru, se vygeneruje tolik instancí, kolik prvků v seznamu odpovídá použitému vzoru.

Kombinace více generátorů

- Při použití více generátorů se generují všechny kombinace.
- Pořadí kombinací je dáno uspořádáním generátorů v definici.
- Nejvyšší váhu má generátor vlevo, směrem doprava váha klesá.

Predikát

- Výraz typu `Bool` .
- Může využít proměnné definované od predikátu vlevo.
- Vygenerované instance, které nevyhovují predikátu, nebudou brány v potaz pro definici výsledného seznamu.

Lokální definice

- `let nová_proměnná = výraz`
- Definuje novou proměnnou použitelnou buď v definičním výrazu nebo v libovolném kvalifikátoru vyskytujícím se vpravo.
- Výraz může využít proměnné definované vlevo.

- [$n^2 \mid n \leftarrow [0..3]$]
 \rightsquigarrow^* [0,1,4,9]
- [(c,k) $\mid c \leftarrow \text{"abc"}, k \leftarrow [1,2]$]
 \rightsquigarrow^* [('a',1), ('a',2), ('b',1), ('b',2), ('c',1), ('c',2)]
- [$3*n \mid n \leftarrow [0..6], \text{ odd } n$]
 \rightsquigarrow^* [3,9,15]
- [(m,n) $\mid m \leftarrow [1..3], n \leftarrow [1..3], n \leq m$]
 \rightsquigarrow^* [(1,1), (2,1), (2,2), (3,1), (3,2), (3,3)]
- [(m,n) $\mid m \leftarrow [1..3], n \leftarrow [1..m]$]
 \rightsquigarrow^* [(1,1), (2,1), (2,2), (3,1), (3,2), (3,3)]
- [(x,y) $\mid z \leftarrow [0..2], x \leftarrow [0..z], \text{ let } y=z-x$]
 \rightsquigarrow^* [(0,0), (0,1), (1,0), (0,2), (1,1), (2,0)]

- `[replicate n c | c<-"xyz", n<-[2,3]]`
 \rightsquigarrow^* `["xx","xxx","yy","yyy","zz","zzz"]`
- `[replicate n c | n<-[2,3], c<-"xyz"]`
 \rightsquigarrow^* `["xx","yy","zz","xxx","yyy","zzz"]`
- `[x^2 | [x]<-[[],[2,3],[4],[1,1..],[],[7],[0..]]]`
 \rightsquigarrow^* `[16,49]`
- `[0 | []<-[[],[2,3],[4],[0..],[],[5]]]`
 \rightsquigarrow^* `[0,0]`
- `[x^3 | x<-[0..10], odd x]`
 \rightsquigarrow^* `[1,27,125,343,729]`
- `[x^3 | x<-[0..10], odd x, x < 1]`
 \rightsquigarrow^* `[]`

Redefinice známých funkcí

- `length :: [a] -> Int`
`length s = sum [1 | _ <- s]`
- `map :: (a->b) -> [a] -> [b]`
`map f s = [f x | x <- s]`
- `filter :: (a->Bool) -> [a] -> [a]`
`filter p s = [x | x <- s, p x]`
- `concat :: [[a]] -> [a]`
`concat s = [x | t <- s, x <- t]`

Nové funkce

- `isOrdered :: Ord a => [a] -> Bool`
`isOrdered s = and [x<=y | (x,y) <- zip s (tail s)]`
- `samohlasky :: String -> String`
`samohlasky s = [v | v <- s, v `elem` "aeiouy"]`

Úkol

- Napište funkci, která při aplikaci na konečný seznam uspořadatelných hodnot vrátí seznam těchto hodnot uspořádaných operátorem `<`.

Řešení

- Funkce `qSort` seřadí seznam hodnot vzestupně.
- `qSort :: Ord a => [a] -> [a]`
`qSort [] = []`
`qSort (p:s) = qSort [x | x<-s, x<p]`
 `++ [p] ++`
 `qSort [x | x<-s, x>=p]`

Prvočísla – Eratosthenovo síto

2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29		
	3		5		7		9		11		13		15		17		19		21		23		25		27		29		
		5		5		7			11		13				17		19				23		25				29		
			7			7			11		13				17		19				23							29	
									11		13				17		19				23							29	
											13				17		19				23							29	
															17		19				23							29	
																	19				23							29	
																						23						29	
																							23					29	
																								23				29	
																									23				29
																										23			29
																											23		29

Prvočísla

- Pro každé p , $2 \leq p \in \mathbb{N}$ platí: p je prvočíslo, právě když p není násobkem žádného prvočísla menšího než p .
- `es :: Integral a => [a] -> [a]`
`es (p:t) = p : es [n | n<-t, n`mod`p/=0]`

```
primes = es [2..]
```

QuickCheck

Myšlenka programu QuickCheck

- Generování náhodných hodnot.
- Testování chování programu na daném počtu těchto hodnot.

Testovaná vlastnost

- **Unární funkce**, která vrací hodnotu typu `Bool`.
- Hodnota `True` indikuje správný výsledek, `False` nesprávný.
- Může volat jiné funkce.

Standardní použití

```
import Test.QuickCheck
quickCheck (\z -> muj_program z == ocekavany_vysledek)
```

Testované vlastnosti

- `prop1 :: Int -> Bool`
`prop1 x = (x+1)*(x+1) == x*x + 2*x + 1`
- `prop2 :: Float -> Bool`
`prop2 x = (x+1)*(x+1) == x*x + 2*x + 1`

Použití programu quickCheck v interpretru

- `quickCheck prop1`
OK, passed 100 tests.
- `quickCheck prop2`
Falsifiable, after 9 tests:
-2.166667

Počet testů

- Přednastavený počet testů může být nedostatečný.
- Definice procedury s větším počtem testů:

```
myCheck = quickCheckWith stdArgs { maxSuccess = 5000 }
```

- Použití nové testovací procedury:

```
myCheck (\z->z/='a')
```

```
Falsifiable, after 212 tests:
```

```
'a'
```

"Ukecané"testování

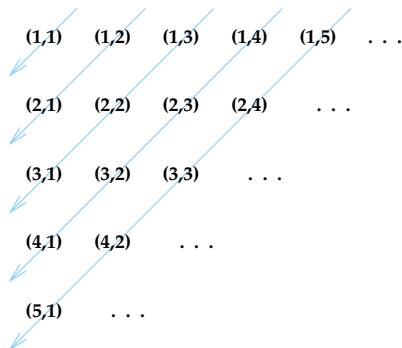
- Při testování vypisuje použité hodnoty

```
verboseCheck (\z->z/"aa")
```

```
...
```

Definice seznamů

- Definujte seznam všech uspořádaných dvojic přirozených čísel tak, aby dvojice byly v definovaném seznamu uspořádány dle následujícího schématu:

- Nápověda: součet čísel v dvojici je po diagonále shodný a postupně se zvyšuje o jedna.

QuickCheck

- Programem QuickCheck ověřte, že dvojice (3, 4) a (4, 3) jsou v seznamu uvedeny ve správném pořadí.
- Programem QuickCheck ověřte, že náhodně generované dvojice dvojic přirozených čísel jsou v seznamu uvedeny ve správném pořadí.

Nápověda: dvojice s čísly < 1 automaticky vyhovují testu.

Verze s lexikografickým uspořádáním

- Opakujte celé zadání s tím, že dvojice jsou v seznamu uspořádány lexikograficky:

$$(a, b) < (c, d) \iff (a < c) \vee (a = c \wedge b < d)$$

- Vysvětlete nastalý problém s testováním.